

Sygn. akt II CSK 704/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. N.
przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w Ł.,
Zakładowi Karnemu w Ł., Aresztowi Śledczemu w P.
i Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Ł.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 21 sierpnia 2013 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 25 lipca 2012 r.

1. uchyla zaskarżony wyrok w pkt. II w części oddalającej apelację powoda zaskarżającą oddalenie powództwa o zasądzenie dalszej kwoty 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od 1 listopada 2008 r. i zmienia wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 30 stycznia 2012 r. w pkt.1 w ten sposób, że zasądza od pozwanego Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w Ł., Zakładu

**Karnego w Ł. i Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Ł.
na rzecz powoda M. N. dalszą kwotę 15.000 zł (piętnaście tysięcy)
z odsetkami ustawowymi od 1 listopada 2008 r.,**

2. oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie,

**3. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu pozwanemu
kosztów postępowania kasacyjnego,**

**4. przyznaje adwokatowi M. R. od Skarbu Państwa (Sądu
Apelacyjnego) kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset)
podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług należną od
czynności tego rodzaju tytułem kosztów pomocy prawnej
udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powód – M. N. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 25 lipca 2012 r. zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 30 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 30 stycznia 2012 r. oddalił powództwo, w którym powód domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w Ł., Zakładu Karnego w Ł., Aresztu Śledczego w P. i Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Ł. zadośćuczynienia w kwocie 300 000 zł za naruszenie jego dóbr osobistych przez niehumanitarne wykonywanie wobec niego kary pozbawienia wolności. W zakresie, w jakim powód cofnął swoje żądania Sąd pierwszej instancji umorzył postępowanie. Sąd ten uwzględnił zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego co do zdarzeń mających miejsce wcześniej niż 3 lata przed wytoczeniem powództwa (przed 17 października 2005 r.), zaś co do warunków odbywania przez powoda kary w okresie nieobjętym przedawnieniem ustalił, że pozwany przebywał w przeludnionej celi tylko w pewnych odcinkach czasowych i nie doszło do naruszenia jego godności. Powód mógł korzystać z oferty kulturalno-oświatowej i sportowej. Warunki w celi nie naruszały jego prawa do intymności, zapewnione były środki umożliwiające dbałość o higienę osobistą, jak też odpowiednie doświetlenie. Nie potwierdziły się zarzuty utrudniania powodowi korzystania z rozmów telefonicznych ani niewłaściwej opieki lekarskiej. Sąd ustalił, że w czasie odbywania kary – 10 maja 2007 r. powód zakaził się wirusem zapalenia wątroby typu C doznając zranienia w celi, jednak ocenił, że administracja zakładu karnego nie miała żadnego wpływu na stworzenie ryzyka zakażenia. Sąd ocenił też, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda związanych z kultem osoby zmarłej, ponieważ powód uczestniczył w pogrzebie ojca. Wprawdzie powód został doprowadzony na cmentarz z opóźnieniem i nie uczestniczył w wyprowadzeniu zwłok z kaplicy, jednak dotarł nad grób jeszcze w czasie trwania pogrzebu i mógł w skupieniu i spokoju pożegnać ojca. Sąd Apelacyjny uwzględnił częściowo apelację powoda i zmienił w części wyrok Sądu pierwszej instancji, zasądzając od pozwanego Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w Ł., Zakładu Karnego w Ł. i Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Ł. na rzecz powoda kwotę 5.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 listopada 2008 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie oddalił apelację. Sąd odwoławczy uznał za udowodnione twierdzenie powoda, że w Areszcie Śledczym w

Ł., Zakładzie Karnym w Ł. i Zakładzie Karnym w Ł. w długich okresach czasu odbywał karę w warunkach sprzecznych z art. 110 § 1, 2 i 3 k.k.w., w celach w których nie zachowano wymaganej, minimalnej powierzchni przypadającej na jednego osadzonego, co stanowiło znaczną dolegliwość. Za obciążającą pozwanego konsekwencję przeludnienia cel i ich nienależytej czystości w Zakładzie Karnym w Ł. Sąd uznał zakażenie powoda wirusem WZW typu C, ponieważ doszło do niego w wyniku upadku powoda przy schodzeniu w nocy z dostawionego trzeciego, najwyższego poziomu łóżek, które to rozwiązanie Sąd ocenił jako niebezpieczne. Sąd drugiej instancji stwierdził ponadto, że sposób przeprowadzenia konwoju powoda na pogrzeb ojca nosił znamiona szykany i naruszył jego dobra osobiste w postaci kultu pamięci osoby zmarłej, skoro dowieziono go na pogrzeb, kiedy trumna była już w grobie i składano wieńce, a przy grobie stała już tylko najbliższa rodzina. Powód był uprawniony do przemarszu w kondukcje żałobnym do grobu zmarłego, gdzie mógłby go pożegnać i oddać wyrazy szacunku. Wobec stwierdzonych naruszeń dóbr osobistych powoda Sąd Apelacyjny przyznał mu zadośćuczynienie w wysokości 5 000 zł, uznając, że jest to odpowiednia suma.

Powód oparł swoją skargę kasacyjną na podstawie naruszenia prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 448 k.c. prowadzące do przyznania zbyt niskiego zadośćuczynienia oraz błędne niezastosowanie art. 445 k.c. w sytuacji, gdy przeludnienie i nieodpowiednie wyposażenie cel były bezpośrednią przyczyną wywołania u powoda rozstroju zdrowia w postaci zarażenia WZW typu C. We wnioskach powód wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i zasądzenie na jego rzecz kwoty 300.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący ma rację, że Sąd Apelacyjny przyznając mu zadośćuczynienie na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. za naruszenie dóbr osobistych spowodowane niezapewnieniem właściwych warunków odbywania kary, pozbawieniem go możliwości godnego pożegnania zmarłego ojca oraz zakażeniem wirusem żółtaczką, przeoczył, iż naruszenie dobra jakim jest zdrowie uprawnia do domagania się zadośćuczynienia na odrębnej, szczególnej podstawie prawnej, którą stanowi art. 445 § 1 k.c. Pomimo sporów co do wzajemnego stosunku art. 448 i art. 445 k.c. przyjęć można jako nie budzące poważniejszych wątpliwości stanowisko, że w zakresie unormowanym w art. 445 k.c. wyłączona zostaje możliwość oparcia rozstrzygnięcia na unormowaniu ogólnym wynikającym z art. 448 k.c. Oznacza to, że roszczenie o zadośćuczynienie za krzywdę wynikłą z zakażenia powoda należało rozpoznać według zasad przewidzianym w art. 445 § 1 k.c. Dokonane przez Sądy obu instancji ustalenia faktyczne pozwalają na merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy w tym zakresie przez Sąd Najwyższy, w oparciu o art. 398¹⁶ k.p.c. Określenie wysokości zadośćuczynienia wymaga uwzględnienia rozmiaru cierpień powoda i skutków jakie dla jego zdrowia spowodowało zakażenie wirusem WZW typu C. Dolegliwości te były stosunkowo umiarkowane, a konsekwentnie stosowana dieta i odpowiednie leczenie doprowadziły do wyzdrowienia, wobec czego odpowiednią kwotą zadośćuczynienia stanowi kwota 15 000 zł. Natomiast zasądzona przez Sąd odwoławczy kwota 5.000 zł odpowiada zadośćuczynieniu przysługującemu powodowi na podstawie art. 448 k.c. za naruszenie jego godności, niezapewnienie mu bezpiecznych warunków odbywania kary i uchybienie jego prawu do kultu zmarłego ojca. Dotkliwość i długotrwałość dolegliwości, które stały się udziałem powoda w niektórych zakładach karnych, w tym uchybienia w organizacji udziału powoda w ceremonii pogrzebowej ojca uzasadniają przyznanie mu tej kwoty, mimo wyłączenia z zakresu kompensowanych krzywd doznanego przez powoda rozstroju zdrowia, wyrównywanego zadośćuczynieniem przyznanym na podstawie art. 445 § 1 k.c.

Zmiany, jakich wymagał wyrok Sądu pierwszej instancji dokonane zostały po uchyleniu odpowiedniej części wyroku Sądu Apelacyjnego (art. 398¹⁶ k.p.c.). W pozostałym zakresie skarga kasacyjna nie mogła zostać uwzględniona, ponieważ żądania skarżącego były rażąco zawyżone w stosunku do skali doznanych krzywd i została oddalona (art. 398¹⁴ k.p.c.).

Orzeczenie o kosztach procesu wynika z treści art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 i art. 102 k.p.c. i uzasadnia je szczególny, wysoce ocenny charakter zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdy niemajątkowe oraz sytuacja życiowa i materialna powoda.